

МОТИВАЦІЙНІ ВІДМІННОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Проаналізовані основні мотиваційні чинники, які впливають на процеси вивчення іноземних мов. Зважаючи на загальносвітові процеси глобалізації, тенденції до інтернаціоналізації бізнесової діяльності, наукових досліджень, одержання освітніх послуг, співробітництва в галузі культури і релігії, вивчення іноземної мови відіграє одну з ключових ролей у розвитку сучасного світу. Серед основних причин, що спонукають до вивчення іноземних мов, виділяють шкільну програму, прагнення особистого зростання і розвитку, інтеграцію в міжнародну спільноту, пізнання іншомовної культури, а також іноземна мова для особливих цілей (професійні, академічні, дослідницькі). Мотивація – одна з основних чинників успіху, тому учні/студенти, котрі прагнуть вивчити іноземну мову, вчитимуть її за будь-яких умов. Науковці називають її внутрішньою рушійною силою, завдяки якій студенти/учні досягають поставлених цілей – короткотривалих чи довготривалих. Довготривалі цілі пов'язані з бажанням, наприклад, здобути добру освіту, одержати кращу роботу, бути здатним спілкуватися з членами цільової іншомовної спільноти. Короткотривалі цілі можуть передбачати такі компоненти, як бажання скласти підсумковий іспит, завершити модуль чи тему. Мотивацію можна поділити на дві категорії: зовнішня, яка пов'язана з чинниками поза межами класу, та внутрішня – що відбувається в аудиторії. Зовнішню мотивацію класифікують на інтегративну (у тих випадках, коли студенти прагнуть інтегруватися в культурну спільноту цільової мови) та інструментальну (цільову мову використовують як інструмент для досягнення конкретної мети). Варто звернути увагу на те, що потужним чинником впливу на успіх студента/учня у вивченні іноземної мови є його попередній досвід вивчення мови, адже якщо він був позитивним, то це сприятиме досягненню ефективного результату. В цьому контексті релевантною є пропедевтична функція міжнародної мови есперанто, оволодіння якою як першої іноземної мови не тільки в разі підвищує результат вивчення нової іноземної мови, але й створює позитивне ставлення студентів/учнів до вивчення іноземної мови загалом.

Ключові слова: мотивація, мотиваційні відмінності, іноземна мова, метод навчання, успіх.

Постановка наукової проблеми та її значення. Тема дослідження зумовлена підвищенням інтересу лінгвістів та педагогів до зв'язку мови і людини, особливостей міжособистісного та міжкультурного спілкування; недостатньою теоретичною і практичною розробкою проблем різнопланових мотивацій, які не тільки відіграють ключову роль у вивченні іноземної мови, але є запорукою досягнення позитивного результату.

Мета і завдання статті. Ціль дослідження – виявити причини, що мотивують людей до вивчення іноземної мови з метою їхнього врахування для досягнення позитивного результату в оволодінні мовою. Реалізація поставленої мети передбачає виконання завдань: розглянути і проаналізувати мотиваційні відмінності у вивченні іноземних мов на основі соціально-культурних, економічних та демографічних чинників.

Аналіз досліджень цієї проблеми. За умов загальносвітових процесів глобалізації, тенденцій до інтернаціоналізації бізнесової діяльності, наукових досліджень, одержання освітніх послуг, співробітництва в галузі культури і релігії, вивчення іноземної мови відіграє одну із ключових ролей у розвитку сучасного світу. Серед основних причин, які спонукають до вивчення іноземних мов, виділяють шкільну програму, прагнення особистого зростання і розвитку, інтеграцію в міжнародну спільноту, пізнання іншомовної культури, а також іноземна мова для особливих цілей (професійні, академічні, дослідницькі). Питання мотивації та мотиваційних відмінностей розробляли такі зарубіжні науковці, як Р. Гарднер [3], У. Ламберт [3], Дж. Добсон [1], Т. Карл [6], Дж. Хармер [4] та інші.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Мотивація відіграє ключову роль у процесах оволодіння іноземною мовою, тому вона

становить значний інтерес для науковців. Джек Річардс визначає мотивацію як чинники, що детермінують прагнення людини щось робити [5, 238]. Під час вивчення іноземної мови оволодіння нею може зазнавати різного впливу, залежно від мотиваційних відмінностей. На думку Р. Гарднера та У. Ламберта [3], варто виділяти два типи мотивації: інструментальну й інтегративну. *Інструментальна мотивація* – бажання вивчити мову, бо вона буде корисною для певних «інструментальних цілей», як-от одержання кращої роботи, складання іспиту тощо. *Інтегративна мотивація* пов'язана з вивченням іноземної мови для спілкування із представниками іншомовної культури, які нею розмовляють. Т. Гембл зазначає, що процеси комунікації передбачають використання слів, тобто символів, які репрезентують/заміщують речі [2, 105]. Мова як система символів може успішно виконувати комунікативну функцію лише за умови її правильного вживання, а це, в свою чергу, вимагає від комунікантів відповідних лексико-граматичних та стилістичних знань, а також відповідних фонових знань.

Чому люди прагнуть вивчати іноземні мови? Чому люди хочуть вивчати англійську мову? Чи це просто заради задоволення? Чи це тому, що вони хочуть розуміти Шекспіра? Можливо, вони хочуть одержати кращу освіту, професію, роботу, зробити кар'єру? На думку Джеремі Хармера [4], існує низка причин, через які люди вивчають іноземну мову. Назвемо найважливіші:

1) Шкільна програма.

Напевно, найбільше людей у світі вивчають іноземну мову через те, що цей предмет входить до шкільної програми, тому студенти/учні вчать її незалежно від їхнього бажання. Для багатьох із них іноземна мова – бажана навчальна дисципліна; інші ж ставляться до неї або нейтрально, або негативно.

2) Розвиток/зростання.

Більшість людей хоче вивчати іноземну мову (англійську), бо думають, що вона дасть їм можливість професійного зростання та розвитку. Знання двох мов дозволить зробити кар'єру, а володіння англійською має особливо важливе значення, адже на сучасному етапі розвитку світової спільноти саме англійська стала міжнародною мовою спілкування.

3) Іншомовна спільнота.

Частина людей, які вивчають іноземну мову, проживають (чи то тимчасово, чи то постійно) в іншомовній спільноті, тому для того, щоб вижити, їм необхідне знання іноземної мови.

4) Англійська для особливих цілей.

Виділять три основні сфери, де необхідне знання англійської мови:

- а) англійська для професійних цілей (повітряні диспетчери, бізнесмени у сфері міжнародної торгівлі, офіціанти, готельні адміністратори тощо);
- б) англійська для академічних цілей (навчання, викладання);
- в) англійська для науки й технологій (міжнародні дослідження).

Цікавим є той факт, що рівень володіння англійською мовою може значно різнитися у цих трьох групах. Наприклад, офіціант хоче говорити і слухати, тоді як науковець прагне читати і писати.

5) Культура.

Інша група людей вивчає іноземну мову, бо вони хочуть пізнати культуру цільової мови, традиції і звичаї носіїв цієї мови, а також ознайомитися з місцями її функціонування, писемними продуктами.

б) Інше.

Існує низка інших причин, чому люди вивчають іноземну мову: заради задоволення, тобто їм подобається ходити на заняття і вчитися; заради туристичної поїздки в англійськомовну країну, заради товариства тощо.

Зазвичай, частина з цих причин перетинаються чи об'єднуються в одне ціле, утворюючи мотиваційний комплекс.

Мотивація – один із основних чинників успіху, тому учні/студенти, які хочуть вивчити іноземну мову, вчитимуть її за будь-яких умов. Деякі науковці називають її внутрішньою рушійною силою, «драйвом», завдяки якому ті, хто вивчають іноземну мову, досягають поставлених цілей – короткотривалих чи довготривалих.

Довготривалі цілі пов'язані з бажанням, наприклад, здобути добру освіту, одержати кращу роботу, бути здатним спілкуватися з членами цільової іншомовної спільноти. Короткотривалі цілі можуть передбачати такі речі, як бажання скласти підсумковий іспит, завершити модуль чи тему.

Загалом, сильно мотивованих студентів з довготривалими цілями легше вчити, ніж тих, у кого таких цілей або немає, тобто відсутня мотивація, або ж є лише короткотривалі цілі.

Мотивацію можна поділити на дві категорії: зовнішня, що пов'язана з чинниками поза межами класу, та внутрішня, яка пов'язана з тим, що відбувається у класній кімнаті.

Водночас, зовнішню мотивацію поділяють на *інтегративну* (у тих випадках, коли студенти прагнуть інтегруватися в культурну спільноту цільової мови) та *інструментальну* (цільова мова використовується як інструмент для досягнення поставленої статті). Варто звернути увагу на те, що потужним чинником впливу на успіх студента/учня у вивченні іноземної мови є його попередній досвід вивчення мови, адже, якщо він був позитивним, то це сприятиме досягненню позитивного результату. Відтак роль педагогів полягає в тому, щоб зробити все можливе для створення сприятливої та позитивної атмосфери на заняттях із вивчення іноземної мови. У цьому контексті релевантним буде згадати пропедевтичну функцію міжнародної мови есперанто, вивчення якої як першої іноземної мови не тільки в разі підвищує результат вивчення нової іноземної мови, але й створює позитивне ставлення студентів/учнів до вивчення іноземної мови загалом.

Щодо внутрішньої мотивації, то тут необхідно звернути увагу на такі чинники, як:

- а) *фізичні умови* (світлі та просторі класні кімнати, добре оснащені й візуально правильно оформлені);
- б) *методи навчання* (мотиваційні, цікаві для учнів, такі, що вселяють упевненість в успіху);
- в) *особистість вчителя* (здатний мотивувати студентів/учнів та залучати їх до навчання).

Ще 1970 року Деніс Жірд провів дослідження, метою якого було встановити ті риси вчителя, які мотивують студентів/учнів, а отже, є запорукою успіху. Було опитано понад 1000 дітей шкільного віку, які визначили, що учитель-мотиватор діє так:

- робить свій предмет цікавим;
- вчить правильної вимови;
- чітко і зрозуміло пояснює;
- добре розмовляє англійською;
- показує однаковий інтерес до всіх студентів/учнів;
- заохочує всіх студентів/учнів брати участь у занятті/уроці;
- демонструє велике терпіння;
- наполягає на використанні розмовної мови;
- заставляє студентів/учнів працювати;
- використовує сучасні методи навчання.

Тобто, серед найважливіших чинників, студенти назвали цікаві заняття, а також професійні, конструктивні, добрі стосунки зі студентами/учнями.

г) *успіх* (саме вчитель має визначити рівень складності чи легкості завдань, адже надто легкі завдання можуть так само мотивувати чи демотивувати, як і надто складні).

Ще один вид мотиваційних відмінностей пов'язаний із віковими характеристиками, адже різні вікові категорії мають відмінні мотивації до вивчення іноземної мови: діти, підлітки, дорослі (початкового, середнього, високого рівнів). Знання та врахування цих чинників дозволить створити всі необхідні умови для успішного вивчення іноземної мови та застосування набутих знань на практиці.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, зважаючи на загальносвітові процеси глобалізації, тенденції до інтернаціоналізації бізнесової діяльності, наукових досліджень, одержання освітніх послуг, співробітництва у галузі культури і релігії, вивчення іноземної мови відіграє одну із ключових ролей в розвитку сучасного світу.

Джерела та література

1. Dobson J. M. *Effective Techniques for English Conversation Groups* / J. M. Dobson. – Washington : United States Information Agency, 1992. – 137 p.
2. Gamble M., Gamble T. K. *Communication Works* / M. Gamble, T.K. Gamble. – USA : The McGraw-Hill Companies, Inc., 1996. – 538 p.
3. Gardner R. C. *Attitudes and Motivation in Second-language Learning* / R. C. Gardner, W. E. Lambert. – Rowley : Newbury House, 1972. – 213 p.
4. Harmer J. *The Practice of English Language Teaching* / J. Harmer. – Longman Group UK Limited, 1993. – 296 p.
5. Richards J. C. *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics* / J. C. Richards, J. Platt, H. Platt. – UK : Longman, 1999. – 423 p.
6. *Teacher Development. Making Right Movements* // Edited by Thomas Karl. – Washington : United States Information Agency, 1994. – 278 p.

References

1. Dobson, Julia. 1992. *Effective Techniques for English Conversation Groups*. Washington: United States Information Agency.
2. Gamble, Michael and Gamble, Teri. 1996. *Communication Works*. USA: The McGraw-Hill Companies.
3. Gardner R.C., Lambert W.E. 1972. *Attitudes and Motivation in Second-language Learning*. Rowley: Newbury House.
4. Harmer Jeremy, 1993. *The Practice of English Language Teaching*. Longman Group UK Limited.
5. Richards, Jack and Platt, John, and Platt, Heidi. 1999. *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. UK: Longman.
6. *Teacher Development*. 1994. *Making Right Movements*. Edited by Thomas Karl. Washington: United States Information Agency.

Павлюк Алла, Рогач Оксана. Мотивационные отличия изучения иностранных языков. Статья посвящена анализу основных мотивационных факторов, влияющих на процессы изучения иностранных языков. Учитывая общемировые процессы глобализации, тенденции к интернационализации бизнесовой деятельности, научных исследований, получения образовательных услуг, сотрудничества в сфере культуры и религии, изучения иностранного языка играет одну из ключевых ролей в развитии современного мира. Среди основных причин, которые заставляют изучать иностранные языки, выделяют школьную программу, стремление у личному росту и развитию, интеграция в международное сообщество, познание иноязычной культуры, а также иностранный язык для особых целей (профессиональные, академические, исследовательские). Мотивация является одним из основных факторов успеха, поэтому ученики/студенты, стремящиеся изучить иностранный язык, будут учить его при любых обстоятельствах. Учёные называют её внутренней движущей силой, благодаря которой студенты/ученики достигают поставленных целей: кратковременных или долгосрочных. Долгосрочные цели связаны с желанием, например, получить хорошее образование, получить лучшую работу, быть в состоянии общаться с членами целевого иноязычного сообщества. Кратковременные цели могут включать такие компоненты, как желание сдать итоговый экзамен, закончить модуль или тему.

Мотивацию можно разделить на две категории: внешняя, связанная с факторами за пределами аудитории, и внутренняя, которая зависит от того, что происходит в аудитории. Внешнюю мотивацию делят на интегративную (в тех случаях, когда студенты стремятся интегрироваться в культурное сообщество целевого языка) и инструментальную (целевой язык используется как инструмент для достижения определённых целей). Сильным фактором влияния на успех студента/ученика в овладении иностранным языком является его предварительный опыт изучения языка, поэтому, если он был позитивным, то это будет содействовать достижению эффективного результата. В этом контексте релевантной является пропедевтическая функция международного языка эсперанто, изучение которого как первого иностранного не только во много раз повышает результат овладения новым иностранным языком, но и создаёт позитивное отношение студентов/учеников к изучению иностранного языка вообще. Успех изучения иностранного языка зависит также от отношений между учителем и учеником/студентом и созданной атмосферой в аудитории, методов обучения, корреляцией между результатом и сложностью заданий.

Ключевые слова: мотивация, мотивационные различия, иностранный язык, метод обучения, успех.

Pavliuk Alla, Rohach Oksana. Motivational Differences in Learning Foreign Languages. The article deals with the analysis of the main motivational factors that influence the ways of learning foreign languages. Taking into consideration modern processes of globalization, tendencies to the internationalization of business activities, scientific research, provision of educational services, cooperation in the spheres of culture and religion, foreign language acquisition plays one of the key roles in the development of the modern world. The main reasons for learning a foreign language are the following: school curriculum, personal growth and development, integration into the world community, cognition of a new culture, and foreign language for specific purposes (professional, academic and scientific). Motivation is one of the main factors of success that is why pupils/students who have a strong desire to learn a foreign language will learn it anyway. Scholars call motivation an inner driving force due to which students achieve their set goals: short-time goals and long-time goals. Long-time goals are connected with such desires as to get education, to be able to communicate with the members of a target foreign language community. Short-term goals can include such components as a desire to pass a final test, to finish a module or topic. Motivation can be divided into two categories: external which is connected with the factors outside a classroom, and internal which depends upon what is happening in the classroom. As a rule, external motivation is subdivided into integral (when students want to integrate into a cultural community of a target language) and instrumental (a target language is used as an instrument for achieving and fulfilling certain goals). A very powerful factor which influences a success of a student in a foreign language acquisition is his previous experience in learning a language. That is why if it was positive then it will enhance the achievement of an effective result. In this context a propaedeutic function of the Esperanto is very relevant. Its learning as the first foreign language does not only multiply the positive results of a foreign language acquisition but creates a positive attitude of students to a foreign language learning in general. A success in learning a foreign language depends on the relationships between a teacher and a student and the climate in the classroom, methods of teaching, correlation between the results and difficulties of the tasks.

Key words and phrases: motivation, motivational differences, foreign language, method of teaching, success.

УДК [378.016:811.111]:004

Вікторія Панченко

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ

Проблема оптимізації вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах шляхом застосування інноваційних технологій є надзвичайно актуальною і потребує нагального конструктивного вирішення. Розкрито зміст поняття *інновації* та *інноваційної технології*, подано їх характеристику та типи; проаналізовано найбільш продуктивні для вивчення англійської мови інноваційні технології; охарактеризовано інтерактивні методи навчання англійської мови студентів університету. Дослідження робить акцент на провідних компонентах змісту навчання англійської мови, на способах діяльності, тобто на навчанні різних видів мовленнєвої діяльності: говоріння, аудіювання, читання, письма. Наголошується, що інтерактивне навчання передбачає пізнання нового не від теорії до практики, а навпаки – від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення через застосування, відійшовши від традиційної логіки навчального процесу. Узагальнено основні підходи до вирішення досліджуваної проблеми й окреслено шляхи її конструктивного вирішення.

Ключові слова: інновація, педагогічна технологія, інноваційні технології, інтерактивні технології, інтерактивні методи навчання, навчання англійської мови студентів університету.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі побудови українського суспільства, що характеризується розвитком нових технологій, інтеграцією у світову систему вищої освіти, актуальними є інноваційний розвиток вищих навчальних закладів та активне впровадження сучасних інноваційних інформаційних і телекомунікаційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх фахівців. Проблема особливо актуалізується, коли йдеться про вивчення іноземної мови, оскільки саме інноваційна освітня діяльність передбачає розвиток творчих можливостей особистості й стосується не лише і не стільки створення й поширення нових ідей, концепцій, теорій, а передбачає насамперед зміну у способі навчально-пізнавальної діяльності, у стилі мислення